

Investigació i innovació en didàctica de les ciències socials

2015/2016

Codi: 102041

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500798 Educació primària	OT	4	0

Professor de contacte

Nom: Neus González Monfort

Correu electrònic: Neus.Gonzalez@uab.cat

Utilització de llengües

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Prerequisits

No hi ha cap requisit. Es recomana haver cursat i superat les assignatures: Ensenyament i aprenentatge del Coneixement del Medi Natural, Social i Cultural, i Didàctica de les Ciències Socials.

Objectius

- Analitzar i valorar la situació de la recerca i la innovació en didàctica de les ciències socials a l'ensenyament primari.
- Utilitzar resultats de recerques i projectes d'innovació per prendre decisions sobre l'ensenyament i l'aprenentatge de les ciències socials.
- Realitzar petites recerques formulant el problema, els supòsits, els objectius i la metodologia, i ubicar teòricament el problema de la recerca.
- Elaborar informes de recerca i compartir els resultats.
- Reflexionar sobre el paper de la recerca i la innovació en el desenvolupament professional dels docents.

Competències

- Assumir la dimensió educadora de la funció docent i fomentar l'educació democràtica per una ciutadania activa.
- Conèixer i aplicar a les aules les tecnologies de la informació i de la comunicació.
- Desenvolupar i avaluar continguts del currículum mitjançant recursos didàctics apropiats i promoure les competències corresponents als estudiants.
- Dissenyar i regular espais d'aprenentatge en contextos de diversitat i que tinguin en compte la igualtat de gènere, la equitat i el respecte cap als drets humans que conformen els valors de la formació ciutadana.
- Fomentar la lectura i el comentari crític de text dels diferents dominis científics i culturals continguts al currículum escolar.
- Fomentar l'educació democràtica de la ciutadania i la pràctica del pensament social crític.
- Generar propostes innovadores i competitives en la recerca i en l'activitat professional.
- Mantenir una actitud de respecte al medi (natural, social i cultural) per fomentar valors, comportaments i pràctiques que atenguin a la igualtat de gènere, equitat i respecte als drets humans.
- Reflexionar entorn les pràctiques d'aula per tal d'innovar i millorar la tasca docent. Adquirir hàbits i destreses per a l'aprenentatge autònom i cooperatiu i promoure'l entre els estudiants.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar la història, la geografia i les ciències socials des de les seves aportacions a la comprensió de la nostra societat i a la solució dels problemes socials.
2. Analitzar les aportacions de la didàctica de la història, la geografia i d'altres ciències socials en la solució de problemes socials rellevants i en la comprensió de la societat on vivim.
3. Analitzar seqüències didàctiques que afavoreixen la construcció del discurs social per fomentar els valors d'una ciutadania crítica i democràtica.
4. Conèixer i saber utilitzar les imatges i la simulació com a recursos per a l'ensenyament i l'aprenentatge de les ciències socials.
5. Demostrar que s'identifiquen, es practiquen i es defenen els drets humans com a coneixement i instruments per a la convivència.
6. Demostrar que s'identifiquen, es practiquen i es defensen actituds d'igualtat de gènere.
7. Dissenyar models de seqüències didàctiques relacionades amb el pensament social, crític i creatiu per a l'etapa de primària.
8. Elaborar models de seqüències didàctiques per l'etapa de primària, especialment aquells que poden facilitar la comprensió de la pluralitat democràtica, la diversitat cultural i la formació del pensament crític.
9. Elaborar models de seqüències didàctiques relacionades amb el pensament històric, geogràfic i social per a l'etapa de primària des d'un paradigma crític.
10. Emprar els recursos del entorn per al disseny d'activitat d'ensenyament i d'aprenentatge.
11. Identificar, descriure i analitzar la investigació en didàctica de les ciències socials i la seva aportació a la innovació, en relació als continguts, les estratègies o la comunicació a la societat actual.
12. Interpretar la innovació educativa en l'ensenyament de les ciències socials, des de les diferents disciplines de referència.
13. Interpretar la investigació i la innovació existents a partir de l'aplicació de les tecnologies de la informació i la comunicació, en l'ensenyament de les ciències socials en l'educació primària.
14. Realitzar una investigació a l'escola primària sobre l'ensenyament-aprenentatge de les ciències socials.
15. Saber fomentar la comunicació, la interacció personal i les habilitats socials en el moment de dissenyar una seqüència didàctica.
16. Ser capaç de defensar les pròpies conviccions acceptant i valorant l'existència d'opinions o judicis diferents.
17. Utilitzar els recursos de l'entorn per al disseny d'activitats d'ensenyament i d'aprenentatge que desenvolupin l'autonomia i el treball cooperatiu en l'alumnat de primària.
18. Valorar les aportacions a la innovació educativa de la didàctica de la història, geografia i d'altres ciències socials.
19. Valorar les aportacions a la innovació educativa del treball per projectes per abordar l'estudi de la societat a partir de problemes socials rellevants.

Continguts

1. La indagació en els problemes de l'ensenyament i l'aprenentatge de les ciències socials a l'educació primària: situar-se en el temps, en l'espai, comprendre les causes, les intencions, les relacions socials,...
2. Les investigacions sobre els aprenentatges de l'alumnat: representacions socials i aprenentatge de conceptes (poder, conflicte, diferència, canvi i continuïtat, interrelació,...)
3. Les investigacions sobre el coneixement social i els continguts escolars.
4. Les investigacions sobre propostes educatives, l'ús dels llibres de text i materials curriculars de ciències socials.
5. Les investigacions sobre les competències del professorat per ensenyar ciències socials.
6. La recerca i la innovació didàctica. Els i les mestres i la recerca.
7. La metodologia de la recerca en didàctica de les ciències socials, la investigació qualitativa a l'escola i els instruments de recerca en didàctica de les ciències socials: qüestionaris, entrevistes, grups, biografies, observacions, experimentació de seqüències didàctiques,...

Metodologia

El protagonista en el procés d'ensenyament aprenentatge és l'estudiant i és sota aquesta premissa que s'ha planificat la metodologia de l'assignatura.

Es portaran a terme diferents tipus d'activitats, per assegurar l'adquisició dels coneixements, entre d'altres:

- Exposició per part del docent de les línies de recerca fonamentals sobre l'ensenyament i l'aprenentatge de les ciències socials, la geografia i la història a l'educació primària.
- Estudis de recerques concretes de didàctica de les ciències socials a l'educació primària, orientades a la innovació de la pràctica educativa.
- Lectures i comentaris de textos, a nivell individual i grupal, i realització d'un examen.
- Estudis de recerques concretes de didàctica de les ciències socials a l'educació primària, orientades a la innovació de la pràctica educativa, a nivell individual i grupal.
- Realització de propostes de recerques per a la seva exposició i debat, i seguiment del treball individual o en grup sobre la planificació de petites recerques.
- Realització d'una petita recerca per afavorir la innovació en l'ensenyament-aprenentatge de les ciències socials a l'educació primària, i realització d'un article.
- Construcció d'una carpeta d'aprenentatge.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Exposició i anàlisi de les línies de recerca fonamentals sobre l'ensenyament i l'aprenentatge de les ciències socials, la geografia i la història a l'educació primària. i realització d'un debat	45	1,8	1, 2, 3, 12, 13, 16, 18, 19
Tipus: Supervisades			
Anàlisi de textos sobre investigació i innovació en DCS, a nivell individual o grupal, i realització d'un examen	30	1,2	1, 2, 3, 18, 19
Tipus: Autònomes			
Construcció d'una carpeta d'aprenentatge	5	0,2	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19
Lectures i comentaris de textos sobre recerca i innovació en DCS	10	0,4	1, 2, 11, 12, 13, 18, 19
Realització d'una petita recerca, exposició dels resultats obtinguts i realització d'un article	60	2,4	1, 2, 3, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 19

Avaluació

L'avaluació és el procés que s'estableix per valorar l'assoliment dels resultats d'aprenentatge a partir de les evidències que es defineixen en la guia de l'assignatura.

L'avaluació de l'assignatura es realitzarà al llarg de tot el curs acadèmic mitjançant les activitats que es realitzin (el programa lliurat a l'inici de l'assignatura concretarà les activitats i lliuraments a realitzar), i que s'inclouran en una carpeta d'aprenentatge (l'índex de la carpeta d'aprenentatge es lliurarà a l'inici de l'assignatura).

L'assistència a les classes presencials de l'assignatura és obligatòria en un 80%, per poder ser avaluat. En cas contrari, la qualificació final serà de 'no presentat'. Els justificants que algunes vegades es presenten en

cas d'absència serveixen únicament per explicar l'absència, en cap cas són un eximent de la presencialitat. Només en casos excepcionals, i degudament documentats, el professorat responsable de l'assignatura podrà arbitrar, si és possible, activitats complementàries que compensin la presencialitat exigida.

Per poder ser avaluat d'aquesta assignatura, cal obtenir una qualificació positiva o aprovat de l'activitat de "Realització d'una recerca" (és a dir, obtenir una qualificació de cinc sobre deu, o superior). En cas contrari, la qualificació final serà de 'suspès'. Si s'aprova aquesta activitat (5 sobre 10), la resta d'activitats es valoraran i es ponderaran segons s'ha establert. No es preveu cap sistema de reavaluació de cap de les activitats proposades.

Si algú no pot complir el percentatge de presencialitat establert, no es pot acollir a l'avaluació continua que implica la realització de totes les activitats d'avaluació plantejades. En aquest cas, i prèvia consulta amb el docent, es podrà articular un sistema d'avaluació final consistent en una única activitat d'avaluació, que suposaria el 100% de la qualificació final. En aquest cas, per superar l'assignatura caldrà aprovar aquesta activitat amb un mínim de cinc sobre deu.

Per aprovar aquesta assignatura, cal que l'estudiant mostri, en les activitats que se li proposin, una bona competència comunicativa general, tant oralment com per escrit, i un bon domini de la llengua o les llengües vehiculars que consten a la guia docent.

La còpia i el plagi són robatoris intel·lectuals i, per tant, constitueixen un delictes que serà sancionat amb la nota "zero". En el cas de còpia entre dos alumnes, si no es pot saber qui ha copiat qui, s'aplicarà la sanció a tots dos alumnes. Si durant la realització d'un treball i/o prova individual a classe, el professor considera que un alumne està intentant copiar o se li descobreix algun tipus de document o dispositiu no autoritzat pel professorat, es qualificarà el mateix amb un 0.

Aquesta assignatura segueix els "Criteris i pautes generals d'avaluació de la Facultat de Ciències de l'Educació" aprovat per la COA a 28 de maig de 2015 (<http://www.uab.cat/web/informacio-academica/avaluacio/normativa-1292571269103.html>).

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Anàlisi dels canvis i continuïtats de les pròpies representacions socials	5%	0	0	12, 16
Construcció pròpiament de la carpeta d'aprenentatge	5%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19
Exposició oral dels resultats de la recerca realitzada	15%	0	0	2, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 19
Lectures de textos, anàlisi i reflexió sobre les temàtiques tractades a classe	20%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19
Realització d'una recerca	30%	0	0	1, 2, 3, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 19
Redacció d'un article de recerca, a partir de la recerca realitzada	25%	0	0	1, 2, 3, 11, 12, 13, 14, 18, 19

Bibliografia

Revistes i bibliografia: Enseñanza de las Ciencias Sociales

Bibliografia general:

CAÑAL, P. et al. (1997): Investigar en la escuela: elementos para una enseñanza alternativa. Sevilla: Diada

CARR, W. (ed.) (1997): *Calidad de la enseñanza e investigación acción*. Sevilla: Diada.
ELLIOTT, J. (1989): *Pràctica, recerca i teoria en educació*. Vic. Eumo editorial
HOPKINS, D. (1989): *Investigación en el aula. Guía del profesor*. Barcelona: PPU
MANEN, M. van (2003): *Investigación educativa y experiencia vivida*. Barcelona,. Idea books *Investigació i innovació en didàctica de les ciències socials 2012 - 2013*
PERRIN_GLORIAN, M.-J./REUTER, Y. (éds.) (2006): *Les méthodes de recherche en didactiques*. Presses Universitaires du Septentrion.
STAKE, R. E. (1998): *Investigación con estudio de casos*. Madrid. Morata.
STENHOUSE, L. (1987): *La investigación como base de la enseñanza*. Madrid: Morata
WOODS, P./HAMMERSLEY, M. (1995): *Género, cultura y etnia. Informes etnográficos*. Barcelona. Paidós/MEC

Bibliografía bàsica:

ÁVILA, R.M.; RIVERO, P.; DOMÍNGUEZ, P.L. (Coords.) (2010). *Metodología de investigación en Didáctica de las Ciencias Sociales*. Zaragoza: Institución Fernando el Católico. Diputación de Zaragoza/ AUPDCS.
BARTON, Keith C. (ed.) (2006): *Research Methods in Social Studies Education. Contemporary Issues and Perspectives*. Information Age Publishing Inc.
CARRETERO, M./VOSS, J. F. (comps.) (2004): *Aprender y pensar la historia*. Buenos Aires/Madrid. Amorrortu Editores
GÉRIN-GRATALOUP, A-M./TUTIAUX-GUILLON, N. (2001): "La recherche en Didactique de l'Histoire et de la Géographie depuis 1986. Essai d'analyse". In *Perspectives Documentaires en Éducation*, nº 53. Paris, INRP, 5-11
HENRÍQUEZ, R./PAGÈS, J. (2004): "La investigación en didáctica de la historia". *Educación XX1* nº 7, Facultad Ciencias de la Educación, UNED, 63-83
LEVSTIK, Linda S./TYSON, Cynthia A. (eds.) (2008): *Handbook of Research in Social Studies Education*. Routledge, New York/London.
PAGÈS, J. (1997a): "Líneas de investigación en didáctica de las Ciencias Sociales". Benejam, p./Pagès, j. (coord.): *Enseñar y aprender Ciencias Sociales, Geografía e Historia en la Educación Secundaria*. ICE-Universidad de Barcelona/Horsori, p. 209-226
PAGÈS, J. (1997b): "La investigación sobre la formación inicial del profesorado para enseñar ciencias sociales". *Asociación Universitaria del Profesorado de Didáctica de las Ciencias Sociales* (ed.): *La formación del profesorado y la didáctica de las ciencias sociales*. Sevilla: Diada, p. 49-86.
PÀGÈS, J.; SANTISTEBAN, A. (2011). *La investigación sobre la enseñanza y el aprendizaje en la educación primaria*. En Santisteban, A.; Pagès, J. (coords.). *Didáctica del Conocimiento del Medio Social y Cultural*. Madrid: Síntesis. 105-121.
SANTISTEBAN, A. (2006). "Futuros posibles de la investigación en didáctica de la historia: aportaciones al debate". *Reseñas de Enseñanza de la Historia*, 4, 101-122. Universitat APEHUN (Asociación de Profesores de Enseñanza de la Historia de Universidades Nacionales). Argentina. - SANTISTEBAN, A. (2007). *Una investigación sobre cómo se aprende a enseñar el tiempo histórico*. *Enseñanza de las Ciencias Sociales*, 6, 19-29.
SHAVER, J. P. (ed.) (1991): *Handbook on Research on Social Studies Teaching and Learning. A Project of the National Council for the Social Studies*. New York. Macmillan
SHAVER, J. P. (2001): "The Future of Research on Social Studies-For What Purpose?". STANLEY, W. B. (ed.): *Critical Issues in Social Studies Research for the 21 Century*. Greenwich, Connecticut, Information Age Publishing IAP, 231-25
STODOLSKY, S. S. (1991): *La importancia del contenido. Actividades en las clases de matemáticas y ciencias sociales*. Barcelona. Paidós/MEC
TRAVÉ, G. (2001): "Líneas de investigación en didáctica de las ciencias sociales". POZUELOS, F. J./TRAVÉ, G. (eds.): *Investigació i innovació en didàctica de les ciències socials 2012 - 2013 4G*. (eds.): *Entre pupitres. Razones e instrumentos para un nuevo marco educativo*. Huelva. Universidad de Huelva, 173-239.